

Okul Öncesi Eğitim Sorunları: Meta-Sentez

Problems Of Pre-School Education: A Meta-Synthesis Study

Kadriye ÇAKMAK¹, Necdet AYKAÇ²

ÖZ: Bu çalışmada, okul öncesi eğitimde yaşanan sorunlar meta sentez yöntemi ile incelenmiştir. Belirlenen probleme ait verilerin yer aldığı çalışmalara ulaşmak için; ULAKBİM, YÖKTEZ, Dergipark, Google akademik veri tabanlarında tarama yapılmıştır. Ulaşılan çalışmalardan, çalışmanın amacına uygun ve erişim izni olan 19 makale, 5 rapor ve 10 tez çalışmaya dahil edilmiştir. Verilerin analizi neticesinde okul öncesinde yaşanan sorunların: “Eğitim programı”, “Fiziksel Çevre”, “Paydaşlar”, “Yönetici/denetim”, “Eğitim Politikaları ve Mevzuat”, “Hizmet içi eğitim” temaları altında ele alınabileceği belirlenmiştir. Bu temalar arasında en çok frekansa sahip olan “Program” sorunları iken en az frekans “Hizmet içi eğitim” temasına aittir. Elde edilen kod ve temalar tablolar halinde sunulmuş ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi eğitim, meta sentez, okul öncesi eğitim sorunları

ABSTRACT: In the current study, the problems experienced in pre-school education were examined with the meta-synthesis method. In order to reach the studies that include the data about the determined problem, a search was conducted in the academic databases of ULAKBİM, YÖKTEZ, Dergipark, Google Scholar. Among the reached studies, 19 articles, 5 reports and 10 theses, which are suitable for the purpose of the study and have access permission, were included in the study. As a result of the analysis of the data, it was determined that the problems experienced in preschool education can be discussed under the themes of “Curriculum”, “Physical Environment”, “Stakeholders”, “Manager/supervision”, “Educational Policies and Legislation”, “In-service training”. Among these themes, “Curriculum” problems have the highest frequency, while the lowest frequency was found for the theme of “In-service training”. The resulting codes and themes are presented in tables and then evaluated.

Keywords: pre-school education, meta-synthesis, problems of pre-school education

Bu makaleye atf vermek için:

Çakmak, K. ve Aykaç, N. (2024). Okul öncesi eğitim sorunları: Meta-sentez. *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(1), 34-53.

Cite this article as:

Çakmak, K. & Aykaç, N. (2024). Problems of pre-school education: A meta-synthesis study. *Trakya Journal of Education*, 14(1), 34-53.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Given that the “early childhood years” are critically important not only for the education system but also for the development of individuals, the importance of spending effort to solve the problems of preschool education increases even more. Especially the first 6 years when the development in children is very fast can be said to be the period when individuals are most open to the effects of environmental stimuli. Considering these developmental characteristics of children, the importance of starting education as early as possible in order to raise healthy and successful individuals can be clearly realized. The process of starting formal education represents a critical period in the life of children. The process of starting primary school and its continuation, the compatibility of the process and the smooth transition to primary education seem to be directly related to the quality of pre-school education. However, studies show that there are many problems in pre-school education institutions. In the current study, the problems and solution proposals are systematically discussed by examining the findings of the studies that included the problems of the pre-school education system in Turkey and the solution proposals. In the study, it is aimed to

¹Bilim Uzmanı, Şehit Piyade Asteğmen Yıldırım Çeltiklioğlu Ortaokulu, Muğla/TÜRKİYE, e-mail: kadriyecakmak@outlook.com, ORCID: 0000-0002-3377-9378

² Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Muğla/TÜRKİYE, e-mail: necdetaykac@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8020-713X

systematically reveal in depth the studies on the problems experienced in the preschool education system with the meta-synthesis method.

Method

In this study, first of all, the problem was determined in accordance with the “determination of research problems” stage. In this way, the problem was defined. In order to reach the studies in the literature related to the determined problem, a search was conducted by entering the key words “preschool education problems”, “education system problems”, “preschool problems”, “teacher problems”, “preschool teacher problems”, “early childhood problems” into the academic databases of ULAKBİM, YÖKTEZ, Dergipark, Google Scholar. As a result, 19 articles, 5 reports and 10 theses were included in the study. Each study included in the current study was first read in detail, examined according to the research problems, coded according to each theme and recorded in the computer environment. The data were read and unnecessary parts were removed. Simultaneously, another researcher was also asked to derive codes and the percentage of agreement was calculated. Thus, it was tried to ensure consistency between coders.

Findings

According to the findings obtained in the study, the problems arising from education policies, financing and legislation experienced in the pre-school education system are among the most important problems. In the studies, it was determined that “Physical Environment and Infrastructure” is another of the areas that are emphasized to have the most problems in the field of pre-school education. “The family, teacher and student”, the most important stakeholders of the education system, “managerial attitudes and supervision”, “Current Curriculum” and “In-Service Trainings” were identified among the other problems encountered in the preschool education.

Discussion and Conclusion

As a result of the study, the most common problems related to the pre-school education system were found to be gathered under the main headings such as “Curriculum”, “Physical Environment”, “Stakeholders”, “Management/supervision”, “Educational Policies and Legislation” and “In-service training”. According to the results obtained from the studies examined, problems related to education policies and legislation are the most problematic area in pre-school education in our country. Among these themes, sub-headings such as the intense workload of teachers, the coexistence of different age groups in the classrooms, the inadequacy of physical conditions and the non-compulsory pre-school education were identified as the most frequently emphasized problems by the participants. In addition to these problems, it was determined in the studies examined that the preschool education curriculum is not suitable for age groups and not understandable by teachers, the in-service trainings given on the curriculum are insufficient, the administrators and supervisors do not know the content of the pre-school education and the in-service trainings are inadequate and unqualified.

GİRİŞ

Her ne kadar farklı tanımları olsa da eğitimin en temel amaçlarından biri, bireye kişilik kazandırmak ve toplumun refah seviyesini yükseltmektir. Bu sebeple eğitim, bir ülkenin toplumsal, siyasal, ekonomik ve bilimsel açıdan üretim kapasitesini arttıran bir süreci ifade etmektedir (Baş, 2004). Eğitimin önemini fark etmiş ülkelerin kalkınma, zengin ve müreffeh olma çabalarında en önde gelen yatırımları eğitime yaptığı söylenebilir. Türkiye’de de eğitim sistemindeki nitelik ve nicelik sorunların çözüldüğünü söylemek oldukça zordur. Türk Eğitim Sistemi incelendiğinde okul öncesinden yükseköğretime kadar eğitim felsefesinden, fiziki şartlara, öğretmen yetiştirme ve istihdamdan program geliştirmeye kadar pek çok sorunla karşı karşıya kaldığı söylenebilir. Eğitim sistemindeki sorunlar genel olarak ele alındığında sistemin herhangi bir aşamasında yaşanan sıkıntı veya aksamanın diğer aşamaları da önemli ölçüde etkilemesi kaçınılmazdır (Türk Eğitim Derneği (TED), 2007). Örneğin; Okul öncesi eğitimdeki mevcut kapasitedeki yetersizlikler ve sınırlılıklar, ilköğretimdeki eğitimin niteliğini de düşürebilmektedir. Benzer şekilde orta öğretimde yaşanan yapısal kaynaklı eşitsizlikler ve kalite sorunları ilköğretim üzerinde benzer sıkıntılardan doğan baskılara sebep olabilmektedir (TED, 2007). Bu yönüyle eğitim sistemindeki sorunların

çözülebilmesi ve nitelikli bir eğitim sistemi yaratılabilmesi için sorunların çözümüne okulöncesi kademesinden başlanmalıdır.

Okul öncesi eğitim, sistemin ilk basamağı olmasına paralel olarak aynı zamanda temelini de oluşturmaktadır. Bu sebeple okul öncesi eğitimde yaşanan sorunların başta ilköğretim olmak üzere eğitimin her kademesinde telafisi mümkün olmayan kayıplara sebep olacağı söylenebilir (Tunçeli ve Zembat, 2017). Yalnızca eğitim sisteminin değil bireylerin gelişiminde de “erken çocukluk yılları”nın kritik derecede önemli olduğu yapılan pek çok bilimsel çalışmayla ortaya koyulduğu dikkate alındığında okulöncesi eğitim sorunlarının çözülmesi için çaba harcanmasının önemi bir kat daha artmaktadır. Özellikle ilk 6 yılda çocuklarda, gelişimin çok hızlı olması sebebiyle bireylerin çevresel uyaranların etkisine en açık olduğu dönem olduğu söylenebilir. Çocukların bu gelişim özellikleri dikkate alınarak sağlıklı ve başarılı bireyler yetiştirilmesi için eğitim mümkün olduğunca erken başlamasının önemi açıkça fark edilebilecektir. Zira örgün eğitime başlama süreci çocukların yaşamında kritik bir dönemi ifade etmektedir. İlkokula başlama süreci ve devamı, sürecin uyumluluğu ve yumuşak geçiş yapılması da okul öncesi eğitimin niteliği ile doğrudan orantılı görünmektedir. Ancak yapılan çalışmalarda okul öncesi eğitim kurumlarında da fiziki şartlar, fırsat eşitliği, öğretmen ve yardımcı personel istihdamı gibi pek çok sorun var olduğunu göstermektedir (Arslanargun ve Tapan, 2016; Yıldırım Hacıbrahimoglu, 2017). Bu çalışmada, Türkiye’de okul öncesi eğitim sisteminin sorunlarına ve çözüm önerilerine yer veren çalışmaların bulguların incelemesi yapılarak sorun ve çözüm önerileri sistematik olarak ele alınmıştır. Bu yönüyle okul öncesi eğitimin sorunlarını derinlemesine belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın ilgili yazın alanına önemli katkılar sunması beklenmektedir.

Amaç

Bu çalışmada okul öncesi eğitim sisteminde yaşanan sorunlar ile ilgili yapılan çalışmaları meta sentez yöntemi ile sistematik olarak derinlemesine ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada okul öncesinde yaşanan sorunları belirlemek için meta sentez yöntemi kullanılmıştır. Noblit ve Hare (1998) bu yöntemi “meta etnografi olarak adlandırmış ve literatürde yer alan nitel çalışmaların birbirine çevrilerek sentezlenmesi ve elde edilen sonuçların ortak bir paydada kesleştirilmesi olarak tanımlamıştır. Meta sentez çalışmalarında araştırmacı elde ettiği bulguların her birini istatistiksel veri çözümlemesinden ziyade sisteme dahil ettiği her bir araştırmanın betimlenmiş sonuçlarını derler (Polat ve Ay, 2016). Bu sebeple amaç yalnızca nitel verileri değerlendirmek ve sentezlemek değil meta verileri sistematik olarak analiz edip sentezini yapmaktır.

Alan yazın incelendiğinde, meta sentezin yapılaş aşamalarına dair benzer basamakların takip edildiği söylenebilir (Aspfors ve Fransson, 2015; Staneva, vd. 2015; Campbell vd. 1988). Bu çalışmada Aspfors ve Fransson (2015)’in mentor eğitimi ile ilgili yaptıkları bir meta sentez çalışmasının basamakları dikkate alınarak süreç şu şekilde takip edilmiştir:

- (1) Araştırma sorularının belirlenmesi.
- (2) Literatürün taranması: Aramada kullanılacak anahtar kelimelerin, tarama yapılacak veri tabanlarının ve zaman diliminin belirlenmesi.
- (3) Araştırma seçimi, süreci ve ölçütleri:
- (4) Dahil edilen makalelerin künyelerinin tablo şeklinde verilmesi.
- (5) İçerik çözümleme yöntemi ile kodların, kategorilerin ve ana temaların oluşturulması. İncelenen çalışmalardan elde edilen temaların sentezlenerek tümevarımsal çıkarımlarda bulunulması.
- (6) Veri çözümleme sürecinin ve bulguların açıklanması

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada ilk olarak “araştırma sorunlarının belirlenmesi” basamağından yola çıkılmıştır. Bu soruna göre de problem tanımlanmıştır. Belirlenen problem dahilinde alanyazında yer alan çalışmalara ulaşmak için 2019 yılı itibarıyla, ULAKBİM, YÖKTEZ, Dergipark, Google akademik veri tabanlarına

“okul öncesi eğitim sorunlar” “eğitim sistemi sorunlar” “okul öncesi sorun” “öğretmen sorun”, “okul öncesi öğretmen sorunlar”, “erken çocukluk eğitimi sorunları” anahtar kelimeleri girilerek tarama yapılmıştır. Elde edilen çalışmaların da kaynakçaları taranarak sistemden ulaşılmayan makalelere ulaşılmıştır. Bu yöntemler aracılığı ile elde edilen çalışmalardan, Türk araştırmacılar tarafından yapılmış olması, içeriğinde okul öncesi eğitimin herhangi bir alandaki sorunlarından bahsedilmesi ve nitel araştırma deseni ile yapılmış olması ölçütlerine uygun olanlar seçilmiştir. Nihai olarak ulaşılan 2006-2019 yılları arasında kapsayan makalelerin sayısı 152’dir. 2006 yılının başlangıç olarak seçilmesinin nedeni, mevcut programdan bir önceki programın yürürlüğüne girdiği yıl olmasıdır. 2006 programı öncesinde kullanılan programdan önemli ölçüde farklılaşmış, yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak tasarlanmıştır. Bu sebeple 2006 yılı baz alınmıştır. Buradan çalışmanın amacına uygun olmayan (21), sorunlar, bulgular ve çözümlerin net bir şekilde ortaya konulmadığı (71), erişim izni olmayan (28), nicel yöntem kullanılarak yapılmış (13) makale kapsam dışı bırakılmıştır. Böylece bahsedilen kriterlere uygun 19 makale çalışmaya dahil edilmiştir. Diğer taraftan YÖK’ün veri tabanından yapılan tarama ile de 11 adet teze ulaşılmış, ulaşılan tezlerden 1 tanesinin nicel yöntemlerle yapılmış olması dolayısı ile 10 tanesinin çalışma kriterlerine uygun olduğu görülmüştür. Son olarak 2006-2019 yılları arasında okul öncesi eğitim hakkında yapılmış raporlar taranmış, elde edilen 5 rapor da çalışma kriterlerine uygun olması sebebiyle çalışmaya dahil edilmiştir. Böylece 19 makale, 5 rapor ve 10 tez çalışmaya dahil edilmiştir. Ulaşılan çalışmalar içinde aynı isimli çalışmalardan hem tez hem makale olarak sunulanlar arasında veri tekrarı olmaması adına tez olarak sunulanlar çalışmaya dahil edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmaya dahil edilmesine karar verilen çalışmalar belirlendikten sonra, tamamı araştırmacı tarafından tek tek incelenmiştir. Araştırmaya dahil edilen her bir çalışma öncelikle detaylı bir şekilde okunup araştırma problemlerine göre incelenerek her bir temaya göre kodlanmış ve bilgisayar ortamına kaydedilmiştir. İncelenen her bir çalışma makaleler için M1, M2, M3 ....., tezler için, T1, T2, T3 ..., raporlar için R1, R2, R3..., şekilde kodlanmıştır. Veriler okunmuş ve gereksiz kısımlar çıkarılmıştır. Eş zamanlı olarak bir başka araştırmacıdan da kod çıkarması istenerek uyum yüzdesi hesaplanmıştır. Böylece kodlayıcılar arası tutarlılık sağlanmaya çalışılmıştır. Diğer taraftan çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak için çalışmanın amacı, verilerin toplanma yöntemi ve incelenen çalışmaların tamamı açık bir şekilde araştırmada yer almıştır. Elde edilen çalışmalar tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya dahil edilen makaleler

Çalışma kodu	Kaynakça	Çalışma
M1	büte ve balcı (2010)	Bağımsız Anaokulu Yöneticilerinin Bakış Açısından Okul Yönetimi Süreçlerinin İşleyişi ve Sorunlar
M2	Seçer, çeliköz ve kayılı (2010)	Okul Öncesi Öğretmenliği Okul Uygulamalarında Yaşanan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri
m3	Uğurlu, (2010)	Okul Öncesi eğitimin Örgütsel Sorunları
M4	demir ve çamlı (2011)	Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Uygulama Okullarında Karşılaşılan Sorunların Sınıf ve Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrenci Görüşleri Çerçevesinde İncelenmesi: Nitel Bir Çalışma
M5	Karaca ve Aral (2011)	Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlar
M6	Ada, küçükali, akan ve dal (2014)	Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetim Sorunları
M7	Tantekin Erden ve altun (2014)	Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretime Geçiş Süreci Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi
M8	uçar kaplan (2015)	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yönetim ile Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri
M9	Zayimoğlu ztürk, kaya ve durmaz (2015)	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görev Sürecinde Yaşadıkları Eğitimsel Sorunlar Ve Çözüm Önerileri

M10	akın ve sildir (2017)	Okul Öncesi Eğitime İlişkin Okul Müdürlerinin Görüşlerinin İncelenmesi
M11	Yazıcı ve Nazik (2017)	Ailelerin Gözünden Okul Öncesinde İlkokula Geçişte Yaşanan Güçlükler Ve Çözüm Önerileri
M12	Ağgöl Yalçın ve yalçın (2018)	Okul Öncesi Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitimin Sorunlarıyla İlgili Görüşleri: Ağrı İli Örneği
M13	demir yıldız (2018)	Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yönetiminde Yaşanan Zorlukların Değerlendirilmesi
M14	Sabancı, Altun ve Uçar altun (2018)	Okul Yöneticilerinin, Öğretmenlerin ve Velilerin Görüşlerine Göre Ana Sınıfı Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar
M15	ünüvar, çalışandemir ve tagay (2018)	Sosyal Medyada Mesleki Dayanışma: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Yardım Talepleri
M16	Günay Bilaloğlu ve Aktaş Arnas (2019)	Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı Engelleri ve Süreçte Karşılaşılan Sorunlar
M17	Haskan Avcı, Karababa, Zencir (2019)	Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Erkek Okul Öncesi Öğretmen Adayları: Algıladıkları Güçlükler ve Gelecek Kaygılar
M18	Yağan Güder (2019)	Dikenli Gül: Türkiye’de Kırsal Kesimde Okul Öncesi Öğretmeni Olmaya İlişkin Fenomenolojik Bir Çalışma
M19	Güçlü ve altan (2020)	Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Alanında Görülen Sorunlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Etik Kurul İzin Bilgileri

Çalışmamız literatür tarama yöntemiyle yapılmış olup, etik kuruldan “izin yazısı gerekmemektedir” yazısı alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma sonucunda alanla ilgili yapılan çalışmalarda ortaya çıkan sorunlar “Program”, “Fiziksel Çevre”, “Paydaşlar”, “Yönetici/denetim”, “Eğitim Politikaları ve Mevzuat”, “Hizmet içi eğitim” temaları altında toplanmıştır. Tespit edilen 195 sorun belirlenen temalar altında tablolaştırılmıştır.

Tablo 2.

Araştırmaya dahil edilen tezler

Çalışma kodu	Kaynakça	Çalışma
T1	Türkdemir (2013)	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bakış Açısından Okul Öncesi Eğitim Denetiminin Değerlendirilmesi
T2	Saklan (2011)	Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Politikaları, Finansmanı ve Uygulamaya İlişkin Görüşler
T3	Ertör (2015)	İlkokulda Görev Yapan Anasınıfı Öğretmenlerinin Yaşadıkları Yönetimsel Sorunlara İlişkin Görüşleri
T4	Demircan Aydın (2017)	Öğretmen ve Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimi Değerlendirmeleri ve Bu Alanda Yaşanılan Yönetimsel Sorunlar
T5	Kurşunlu (2018)	Türkiyede’ki Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel Özelliklerinin İncelenmesi
T6	ekinci (2019)	Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen-aile işbirliği ve öğretmenlerin velilerle yaşadıkları sorunlar

T7	Kılıç (2019)	Okul Öncesi Eğitimde Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri
T8	Ardıç Ünüvar (2011)	Okul Öncesi Eğitimde Kalitenin Geliştirilmesine İlişkin İdareci, Öğretmen ve Veli Görüşleri

Tablo 2 incelendiğinde en çok bahsedilen sorunun (n=60) “Eğitim Politikaları” ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. “Hizmet içi Eğitim” sorunları (n=4) ise incelenen çalışmalarda daha az üzerinde durulan sorunlar olarak görülmüştür.

Tablo 3.

Eğitim politikaları, finansmanı ve mevzuat sorunları

Sorunlar	Frekans
Sınıflarda bulunan öğrencilerin geniş yaş aralığı	10
Okullaşma oranının az olması/okul öncesi eğitimin zorunlu olmaması	10
Kesintisiz eğitim modeli	9
Yardımcı personel eksikliği	8
4+4+4 eğitim modeli	6
Okul öncesi eğitimin paralı olması	5
Bütçe yetersizliği	3
Giriş çıkış saatleri	3
Öğrenci sayısının fazla olması	2
Yarım gün eğitim	2
3-4 yaş grubunda okullaşma oranının az olması	2
Toplam	60

Tablo 3’de görüldüğü gibi okul öncesi eğitim sisteminde yaşanan sorunlar eğitim politikaları, finansman ve mevzuattan kaynaklanan sorunlar olarak (n=60) ile en önemli sorunlar arasında görülmektedir. Sınıflarda bulunan öğrencilerin yaş aralığındaki değişkenlik ve bu sebeple geniş yaş aralığının tek sınıfta bulunma ihtimali en çok vurgulanan (n=10) sorunların başında geldiği saptanmıştır. Bu sorunla ilgili tespit edilen ifadeler şu şekildedir:

-“Şöyle oluyor; 48-66 aylık öğrencilerimiz zaten 1. sınıfa kaydolmuyor. Yani 66 hatta 68 aylığa kadar olan öğrencilerimiz 1. sınıfa kaydolmuyor. 48 aylık öğrenci ile 68 aylık öğrenci aynı bölüm içerisinde aynı ortam içerisinde oluyor. Yaklaşık 20 ay gibi farkı var, zaman farkı var. Yani bu sınıf içerisinde sıkıntılar doğurabiliyor.” (M11)

-“Yani teneffüs olması, istiyorlar ister istemez. Yani hiç araları yok. Sürekli tam gün ordalar. Bir yoğunluk var yani bir vakit geçirebilecekleri bir zaman yok.” (M14)

-“Çocukların gelişim düzeyleri arasında farklılıklar var yaş farkı 5-6 ay fark olanlar var etkinlikler sırasında dengeyi kurmakta zorlanıyorum.” (T7)

-“Şu anda sınıfta hem 4 yaş var hem de 5 yaş aradaki 3 ay bile özellikle zihinsel gelişim açısından fark yaratıyor. Sınıfta farklı yaş gruplarının olması etkinlikler sırasında sıkıntı yaratıyor, farklı çalışmalar yapmak zorunda kalıyoruz.” (T7)

İncelenen araştırmalarda devlet politikaları gereğince “okul öncesi eğitimin zorunlu olmaması ve buna bağlı olarak ulaşımın ücretsiz olmaması” ve “okullaşma oranının azlığı” gibi başlıklar (n=10) frekansı ile sık sık üzerinde durulan sorunlar arasında gösterilmiştir:

-“Devlet okul öncesi eğitime yeterince önem vermiyor ve bilgilendirme yapmıyor, ayrıca ulaşım sorunu da okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşüren sebeplerden oluyor (T2).”

-“Okul öncesi eğitim kesinlikle zorunlu olmalıdır. Eğitime ne kadar erken başlanırsa o kadar faydalı olacağı düşünüyorum.” (T4)

-“Öncelikle ilkokul öncesi son 2 yıl okul öncesi zorunlu olmalı. Ama fiziki olarak alt yapının olmayışı, okul öncesi bilincinin olmayışından dolayı zorunlu olamıyor. Zaten zorunlu olursa da devlet mutlaka destek olmalı yoksa niteliksiz bir eğitim olur. Çünkü veli de masraflı olduğunu düşündüğü için okul öncesine katılım düşük.” (T1)

-“Eğitim zorunlu ve ücretsiz olmalı, okulların fiziksel olanakları iyileştirilmeli, materyal eksiklikleri giderilmeli, destekleyici kaynaklar, eğitim setleri sağlanmalı, beslenme devlet tarafından karşılanmalı, bütün çocuklar aynı şartlarda aynı imkanlarda beslenmeli, şu an her çocuk imkânı olduğu derecede beslenebiliyor.” (T7)

-“Çocuklarda bu yaşlarda temel alışkanlıkların kazanıldığı, zekâ gelişiminin %70’lik kısmının tamamlandığı için okul öncesi eğitimin zorunluluk olduğunu düşünüyorum.” (M10)

-“Mesela yakınımızdaki iki-üç kilometre yerlerdeki okul öncesindeki veliler – “tabi biz de göndermek istiyoruz öğrencilerimizi” diyorlar ama ulaşımı halledemiyorlar. Neyle getirip götürecek.” (M14)

Okul öncesi eğitim sisteminde yaşanan ve en çok vurgulanan sorunlardan bir diğeri “kesintisiz eğitim” modelidir. Hem öğretmenler hem yöneticiler hem de diğer paydaşlarca en sık vurgulanan bir durum (n=9) olarak görülmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin teneffüse çıkmadan 6 saat boyunca eğitim sürecini devam ettirmek durumunda olmaları gerek eğitimin kalitesini gerekse öğrenci ve öğretmenin motivasyonunu etkilemesi sebebiyle sık sık dile getirilmiştir. Diğer taraftan okul öncesi öğretmenlerinin maddi bir takım hak kaybına uğramalarına da yol açan bu uygulama okul öncesi eğitimin niteliğine etki eden önemli bir unsurdur. Kesintisiz eğitim uygulaması ile ilgili tespit edilen ifadeler şu şekildedir:

-“Yani teneffüs olması, istiyorlar ister istemez. Yani hiç araları yok. Sürekli tam gün ordalar. Bir yoğunluk var yani bir vakit geçirebilecekleri bir zaman yok.” (M14)

-“Okul öncesi eğitimde teneffüs imkânı yok ayrıca sınıfımızda yardımcımızda yok. Acil bir durumda sınıfı bırakıp çıkamıyoruz. Teneffüs ve mola olmaması bence en büyük sorunumuz.” (T3)

-“Öğretmenlerimizin bu teneffüs arası olmamasından ve sürekli sınıfta kalmalarından rahatsız olduğunu düşünüyorum.” (T3)

-“2 dakika, 3 dakika bırakamıyorsun küçük oldukları için hiç teneffüs olmaması büyük bir problemimiz.” (T3)

-“Okul öncesi öğretmenlerinin en önemli problemi teneffüs veya dinlenme aralarının olmaması. Bu hem biz öğretmenlerin performansını düşürüyor hem de büyük sorumluluklar yüklüyor.” (T3)

-“Teneffüs olmasa da bir 10 dakika molaya ihtiyaç duyuyoruz, bir süre sonra performansım düşüyor” (T7)

-“Aralıksız eğitim öğretmenin performansını kötü yönde etkiliyor, tuvalete bile gidemediğim zamanlar oluyor” (T7)

Politika, finansman ve mevzuat ana temasına bağlı olarak tespit edilen sorunlardan bir diğeri (n=8) “yardımcı personel” sıkıntısıdır. Yöneticiden öğretmene her paydaşın vurguladığı bu sorun; okulların bütçesinin olmaması neticesinde, yeterli sayıda personel çalıştırma imkanlarının da olmaması sonucunu doğurmaktadır. Özellikle okul öncesi gibi öz bakım becerileri tam olarak yerleşmemiş yaş gruplarına yardımcı personel oldukça büyük bir ihtiyaçtır. Öğretmenlerin teneffüsüz çalıştığı da göz önünde bulundurulduğunda bu ihtiyacın büyüklüğü daha da ortaya çıkmaktadır. İncelenen çalışmalarda yardımcı personel ile ilgili yaşanan sorunlar şu şekilde ifade edilmiştir:

-“Anasınıflarında yardımcı personele ihtiyaç var. Çoğu anasınıfında öğretmen tek başına olduğu için, yanında yardımcısı olmadığı için, öğrencilerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmaktadır.” (T2)

-“Bizim okulda yardımcı personel olarak tek bir personel var o da tüm okulun temizliğinden sorumlu. Yani direk sınıf içinde bir yardımcımız yok. Öğrencilerin lavabo ihtiyaçlarını karşılamada çok sorun yaşıyoruz.” (T3)

-“Benim meslekte üçüncü yılım. Önceki yıllarda yardımcı personelim vardı fakat bu yıl yok. Bu durum bana çok sıkıntı yaşıyor. Öğrencilerin lavabo ihtiyacı ve el yıkaması var, mutfak temizliği var aynı zamanda etkinlikler var hepsine aynı anda yetişemiyorum” (T3)

-“Kaliteli bir eğitim süreci, eğitimcilere destek olacak personelin varlığını da gerektirir. Bakıcı ablaların ya da temizliğe destek olacak bir ekibin her kurumda eğitimcilere bakım ve temizlik işlerinde destek olması, finansal zorluklar sebebiyle etkin bir şekilde gerçekleştirilememektedir.” (R2)

İncelenen araştırmalarda, okul öncesi eğitimin politika ve mevzuata dayanan sorunlarından bir diğeri (n=6) frekansı ile “4+4+4” eğitim sistemi olduğu tespit edilmiştir. Çalışmalarda özellikle bu

sistemin; veliler üzerinde çocuklarına okul öncesi eğitim aldırarak yerine doğrudan ilkokula başlatması şeklinde bir etkisi olduğu belirtilmiştir. Yine bahsedilen sistem ile birlikte okul öncesi eğitimin zorunlu olmaktan çıkması benzer sonucu doğurmuştur.

-“Bu sistemle yaş grupları küçüldü, eğitim iyice öz bakıma kaydı. İlkokul için de eğitim kalitesi düştü. Bu sistemde. Okulu eğitim için değil bakım evi gibi görüyorlar bu sistemle.” (T4)

-“Yaş küçüldüğü için öncelikle ilkokul eğitiminin kalitesi düştü. Çünkü çocukların okul hazır bulunuşluğu yetersiz, fiziksel gelişimi yetersiz, hepsinde okul kaygısı oluştu.” (T4)

-“4+4+4 ile birlikte oyun çağı çocukları ilkokula başladı, öğrenci kaybı yaşandı. Bizdeki yaş küçüldüğü için de eğitim öz bakıma yöneldi. Ama bu yüzden de okula başlamada veli ilgisi arttı.” (T4)

-“4+4+4 eğitim sistemi, okul öncesi eğitimi kesinlikle olumsuz etkiledi. Pek çok aile çocuk okula hazır olmadan ilkokula başlattı, okul öncesine olan talep azaldı.” (T7).

-“Okula başlama yaşının aşağı çekilmesi Türkiye için uygun değil hiç okul öncesi eğitim almamış çocuk sayısı oldukça fazla aileler bilinçli değil çoğu çocuğunu direk ilkokula başlattı anasınıfına olan ilgi iyice azaldı.” (T7)

-“4+4+4” düzenlemesinin sadece okulöncesi öğretmenlerini değil, birinci sınıf öğretmenlerini de zor durumda bıraktığı söylenebilir.” (R1)

-“4+4+4” ile ilkokula başlama zorunluluğunun bir yıl öne çekilmesi, okul öncesi eğitimin öncelikli olmadığı ve daha erken yaşta ilkokula başlamanın daha yararlı olduğu algısını oluşturmuştur. Bu durumun yanı sıra okul öncesinin hala ücretli olması, yararlanan kesimlerin sosyoekonomik açıdan daha avantajlı gruplar olmasını kaçınılmaz kılmıştır.” (R2)

İncelenen araştırmalarda ana temaya bağlı olarak (n=5) sorun olarak tespit edilen bir diğer alt tema, “okul öncesi eğitimin paralı olması” ile ilgilidir. Bu durumun sosyo ekonomik açıdan mevcut eşitsizliğin, eğitime erişim anlamında da sıkıntı yarattığı şeklinde görüşler bildirilmiş olup, tespit edilen ifadeler şu şekildedir:

-“İnsanlar eziliyor aşağılık duygusu oluyor, olumsuz yönden etkileniyor.” (T2)

-“Açabilir, veli çekiniyor söylemeye, çocuğu göndermiyor, masrafı karşılayamıyor.” (T2)

-“Kesinlikle eşitsizlik yaratmaktadır, sosyoekonomik düzeyi daha düşük kesimde bulunan öğrenciler, okul öncesi eğitimden yararlanamamaktadır. (Y18)

-Merkez okullar, velilerden ya da başka özel kesimden daha fazla maddi kaynak alırken; bu şekilde öğrencilere daha fazla imkân sunarken, köy okulları aynı imkânlardan yararlanamıyor, eşitsizlik elbette olmaktadır. (T2)

-“Evet, eşitsizlik yaratıyor. Kesinlikle fırsat eşitsizliği oluyor. Bu sebeple okula gönderemeyen veli var. Gelir düzeyleri dengesiz olunca bu durum eğitimde de eşitsizliklere sebep oluyor.” (Ö14).

-“Kesinlikle eğitimde eşitsizlik yarattığını düşünüyorum. Aynı kesimlerden insanların hep aynı okullarda okuması, bu sebeple çocukların para yüzünden kaynaşamaması durumları olmaktadır. Okullar, öğretmenler ve öğrenciler arasında farklılıklar ve eşitsizlikler yarattığını düşünüyorum.” (T2)

-“Okulöncesi eğitimin aileler üzerindeki mali yükünün özellikle yoksul aileleri okulöncesi eğitimden dışladığı söylenebilir.” (R1)

-Okul öncesi eğitim sisteminde mevcut politikalar, finansman ve mevzuata bağlı sorunlarından bir diğerinin (n=3) frekans sıklığı ile, “eğitimin bu kademesine ayrılan bütçenin/ödenegin yetersiz oluşu” ile ilgilidir İncelenen çalışmalarda alt tema ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır:

-“Okul öncesi eğitim hizmetlerine ayrılan kamu kaynaklarının çok sınırlıdır. Türkiye’de kamunun okul öncesi eğitim hizmetlerine ayırdığı kaynakların yükseltilmesi gerekmektedir.” (R1)

-“Okulumuzun bütçesi var mı bilmiyoruz ama anasınıfımızın bir bütçesi yok. Bundan dolayı etkinlikleri hazırlayacak materyalleri bulmakta zorlanıyoruz.” (T3)

-“Okulumuzdaki bütçe ve ailelerin ekonomik durumu yetersiz olması nedeni ile etkinlikleri çok çeşitli yapamıyoruz.” (T3)

-“Bizim hem okulumuzun hem de velilerimizin ekonomik durumu iyi olmadığı için çok çeşitli etkinlik yapamıyoruz. Ben elimde bulunan imkanlara göre etkinlik düzenlemeye çalışıyorum.” (T3)

-“Bakanlıktan bize bütçe ayrılmıyor ama elektrik, su, telefon görüşmelerini 40 TL’ye kadar karşılıyorlar. (Y1)

-“Nakit olarak herhangi bir kaynak verilmiyor ancak, yakacak veriliyor sene başında, bir de elektrik, su ve telefon giderleri karşılıyor.” (T2)

-“Nakit olarak herhangi bir para verilmemektedir. Kömür, elektrik ve suyun haricinde Mili Eğitim Müdürlüğü (MEM) fotokopi kâğıdı ve temizlik malzemesi veriyor.” (T2)

İncelenen araştırmalarda yukarıda örnekleri ile bahsedilen sorunlar dışında eğitim politikaları ve mevzuat ile ilgili olarak; giriş çıkış saatlerinin ilkokuldan farklı olması (n=3), sınıflarda öğrenci sayısının fazla olması (n=2), yarım gün eğitim verilmesi (n=2) ve 3-4 yaş grubunda okullaşma oranının azlığı (n=2) gibi birtakım sorunlardan bahsedildiği de tespit edilmiştir.

“Okulumuz civarında okul öncesi çağda çok sayıda çocuk var ve öğrenci sayımız çok fazla. Çocuklar öğlede okuldan çıktıktan sonra ya sokakta ya da televizyon başında aile ilgisinden uzak vakit geçiriyor. Bu nedenle en azından saat 16:00 ya kadar eğitimin devam etmesi ve çocukların okul ortamından daha fazla zaman geçirmesi çocuğun yararına olacaktır.” (T3)

Tablo 4.

Fiziksel çevre ve altyapı

Sorunlar	Frekans
Sınıfların küçüklüğü ve sayıca yetersiz oluşu	14
Materyal ve demirbaşlarda yaşanan eksiklikler	11
Bahçe, yeşil alan ve oyun parkı eksikliği	8
Anasınıflarının ilkokul bünyesinde yer alması	6
Okullarda ayrı bir yemekhanenin olmaması	3
Tuvalet ve lavaboların uygunsuzluğu	3
Isınma ve aydınlanma sorunları	3
Toplam	48

Tablo 4’de görüldüğü gibi incelenen çalışmalarda okul öncesi eğitim alanında en çok sorun yaşandığı vurgulanan alanlardan bir diğerinin (n=48), ile “Fiziksel Çevre ve Altyapı” olduğu tespit edilmiştir. İncelenen hemen her çalışmada konu başlığına bağlı olarak, fiziki imkanlarla ilgili sıkıntı yaşandığı görülmüştür. Bunlar arasında “sınıfların küçüklüğü ve sayıca yetersiz oluşu” (n=14) frekans ile en sık vurgulanan sorun olarak görülmektedir. Çalışmalarda belirtilen görüşler şu şekildedir:

-“Bir sınıfı anasınıfı olarak dönüştürülmüş tek oda şeklinde kullanıyoruz. Biz köşe oluşturmuyorduk.” (M14)

-“Müdür odasını, sınıfa çevirmişler, fiziki şart. Aslında ben şu an da ayakta sınıfa zor sığıyorum. Arkamı döndüğümde, bir çocuğa çarpıyorum, o kadar küçük bir sınıf.” (M18)

-“İlkokullara bağlı anasınıflarında sınıf alanları hiç uygun yapılmıyor bence. Sınıf alanı küçük olduğu için o kadar çocukla bu kadarlık alanda eğitim yapmak, oyun oynamak çok zor.” (T3)

-“Sınıfımız küçük merkezlere de böldüğümüz için alan daha da küçüldü eşyayı koyacak yer bulamıyorum.” (T7)

-“Sınıf büyüklüklerimiz yeterli değil çocukların rahat hareket edebileceği bir alan yok, sınıflar karanlık yeterince güneş almıyor onun dışında çocuklar için oyun olanları yok mesela bir park olsa iyi olurdu şu an yan okulun parkını kullanıyoruz.” (T7)

-“Sınıflarımız geniş değil alan yetersiz önceki yıl kullandığımız binada yıkım kararı alındığı için buraya taşındık burası da anasınıfına uygun değil mecbur kaldık.” (T7)

-“Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği’ne göre bir gruptaki çocuk sayısının 10’dan az, 20’den fazla olmaması esastır; ancak sınıf kapasitesi elverişli ise çocuk sayısı 25’e kadar çıkartılabilir. OECD ülkelerinde ise ortalama standart bir öğretmene 18 öğrenci düşmesidir. Örneğin Norveç’te anasınıflarının ve anaokullarının kapalı mekânlarında çocuk başına en az 4m² kullanım alanı zorunluluğu varken ve OECD ortalaması 2,9m² iken; Türkiye’de bu alan 1,5m²’ye düşmektedir. Dış mekânlarda ise OECD ortalaması 7m² iken Türkiye’de çocuk başına ayrılan alan 2m²’dir.” (R1)

-“AÇEV ve MEB’in kaliteyle ilgili sorunların ve önerilerin tartışılması amacıyla 2011’de düzenlediği bölgesel çalıştaylarda, öğrenme ortamıyla ilgili olarak, öğretmen, yönetici ve aileler tarafından paylaşılan sorunlardan biri ise, öğretmen başına düşen çocuk sayısının yüksek olması; dolayısıyla sınıfların kalabalık olması ve eğitim-öğretimin kalitesinin istenen düzeye çıkamaması olmuştur.” (R2)

İncelenen çalışmalarda fiziki imkanlar ve çevre ile ilgili yaşanan sorunlardan bir diğ erinin (n=11) “materyal ve demirbaşlarda yaşanan eksiklikler” oldu ğ u tespit edilmiştir. Bu konudaki ifadeler ř u ş ekildedir:

-“Bize materyal gönderebilirler. Anasınıfı araç gereçleri gönderebilirler. Bunlar geliyor, fakat yeterli de ğ il eksikimiz oluyor. Oyuncak bazında veya böyle iş te fen bölümü, sosyal bölüm, trafik bölümü gibi bölümlerde bize gerekli materyaller gönderilebilir.” (M14)

-“Mesela sandalye ihtiyacımız var. Masa ihtiyacımız var.” (M14)

-“Sınıf materyallerimiz çok eksik. Bu nedenle etkinliklerimizi zenginleştiremiyoruz.” (T3)

-“Benim sınıfta bilgisayar yok. Bu nedenle hem kendi evrak iş lerimi halledemiyorum hem de çocuklara farklı etkinlikler hazırlayamıyorum.” (T3)

-“Deney yapabileceğimiz bir köşe olmalıydı, bir mutfa ğ ımız olmalıydı. Özellikle öğrenme merkezlerimizde materyal eksikimiz var.” (T7)

Okul öncesi eğitim sisteminde yaşanan sorunların incelendi ğ i araştırmalarda fiziki olanaklarla ilgili sorunlar içerisinde (n=8) bir diğ er eksiklik “bahçe, yeş il alan ve oyun parkı”dır. Bu konudaki ifadeler ř u ş ekildedir:

-“Çocukların yaparak yaş ayarak öğrenebilece ğ i bir alan yok mesela bir bahçe, okul bahçemiz var ancak yeş il alan yok beton çocuklar aç ısında sıkıntı yaratabilir çocuklar düş üp yaralanabilir.” (T3)

-“Bahçemiz sadece asfalt ve çakılla kaplı, başka hiçbir şey yok. Bu durumda çocukları bahçeye çıkaramıyoruz” (T3)

-“Okul bahçemizde iki pota ve parke taşlardan başka hiçbir şey yok. Anasınıfı öğrencileri ile bahçede etkinlik yapamıyoruz.” (T3)

-“Bahçemiz yetersiz, yeş il alanımız yok parkımız yetersiz, çocukların enerjilerini atabilecekleri geniş bir alanımız yok.” (T7)

-“Fiziksel olanaklarımız çok yetersiz, anasınıfına ait bir bahçe yok, sınıflarımız çok küçük öğrencilerin rahat hareket edebilece ğ i yeterli alan yok.” (T7)

-“Okul öncesi eğitim kurumlarındaki fiziksel olanaklar ile ilgili tespit edilen bir diğ er alt tema ise (n=6) frekans ile, “anasınıflarının ilkokul bünyesinde yer alması” neticesinde ortaya çıkan sorunlardır bu konuda tespit edilen ifadeler ř u ş ekildedir:

-“Bizim anasınıfımız ilkokul ile aynı bahçeyi kullanıyor. İlkokul çocukları yaş ları gere ğ i bahçede koş up rahatlıkla hareket ediyorlar fakat anasınıfı öğrencileri ile bir arada olmaları tehlikeli oldu ğ u için bahçeyi kullanamıyoruz.” (T3)

-“Biz okul bahçesini büyük yaş grupları ile ortak kullanıyoruz. Teneffüslerde bahçe çok kalabalık oldu ğ u için çocukları çıkartamıyorum.” (T3)

-“Fiziksel olanaklarla ilgili yaşanan bir diğ er sorun (n=3) “okullarda ayrı bir yemekhanenin olmayışı”dır. Bu konuda incelenen çalışmalarda ř u ifadeler yer verilmiştir:

-“Sınıf büyüklüğümüz yetersiz, bina yetersiz, ayrı bir yemekhanemiz yok çocuklar etkinlik yaptıkları yerde yemek yiyorlar.” (T7)

-“Sorun olarak diyebilece ğ im tek şey ayrı yemekhanenin olmaması.” (T7)

-“Ayrı bir yemekhanemiz yok çocuklar sınıfta yemek yiyorlar tabi hijyen aç ısından yemek yedikleri yerde oyun oynamaları do ğ ru de ğ il ama imkanlar bu şekilde.” (T7)

-“Yemekhanemiz yok yemekler sınıfta yeniyor.” (T7)

-“Anasınıfının ayrı bir mutfa ğ ı, yemekhanesi yok sınıfta yemekler yeniyor.” (T7)

-“Benzer şekilde “tuvalet ve lavaboların da okul öncesi dönem çocuklarına uygun şekilde dizayn edilmemiş olması” bir başka sorun yaşanan alandır (n=3).

-“Lavabolar uygun ama tuvaletler de ğ il.” (M14)

-“Anasınıfı öğrencilerimizin kullanması gereken lavabolarının, kendi boylarına göre orantılı olması lazım. Ş u an normal ilkokuldaki öğrencilerin kullandığı lavaboları ve tuvaletleri kullanıyorlar.” (M14)

-“Tuvalet ve lavabolarımız anasınıfına uygun de ğ il ilkokulla aynı tuvaleti kullanıyoruz” (T7)

-“Tuvaletler uygun de ğ il yetişkin tuvaletini kullanıyoruz.” (T7)

-“Sınıfların ısınması sorunu ve yeterince güneş almaması” da fiziki olanaklar açısından yetersiz bulunan bir başka alandır (n=3).

-“Sınıfın ısınması kesinlikle yeterli değil. Ağrı gibi soğuk bir ildeyiz, kapı altından, pencerelerden soğuk geliyor. Sınıf eğitim için hiç uygun değil.” (T3)

-“Sınıfımızın ısınması yeterli değil, sınıfımızı ısıtabilme için kaloriferin yanı sıra sınıfta elektrik sobası kullanıyoruz.” (T3)

-“Bizim okulda iki anasınıfı var ve ikisinin de penceresi olmadığı için ışık almıyor. Gündüz bile güneş görmediği için ışıkları yakmak zorunda kalıyoruz.” (T3)

Tablo 5.

Paydaşlarla ilgili sorunlar

Sorunlar	Frekans
Velilerin ilgisizliği	12
Öğretmen eğitimlerinin niteliği	10
İletişim sorunları	9
Öğrencilerin olumsuz davranışları	4
Öğretmenin bakıcı olarak görülmesi	4
Ailelerin çocuklarını tanınamaları	2
Aile katılım etkinliklerine ailelerin ilgisizliği	1
Öz bakım becerilerini çocukların kazanmamış olmaları	1
Öğrencilerin Türkçe bilmemeleri (dil bariyeri)	1
Alan mezunu olmayan öğretmenlerin görev yapması	1
Velinin öğretmene müdahalesi	1
Toplam	46

Tablo 5’de görüldüğü gibi Türkiye’deki okul öncesi eğitim sisteminde yaşanan sorunların incelendiği çalışmalarda en fazla sorun yaşandığı tespit edilen alanlardan bir diğeri; eğitim sisteminin paydaşlarından “aile, öğretmen ve öğrenci” ana temasıdır. Bu temanın alt başlıklarında ise (n=12) en çok “velilerin okul öncesi eğitimin önemini bilmemelerinden kaynaklanan ilgisiz tutumu” ön plana çıkmıştır. Çalışmalarda yer alan ifadeler şu şekildedir:

-“İlgisiz veliler oluyor okulun düzenlediği etkinliklere karşı oldukça ilgisiz oluyorlar. Ya da tam tersi okulun yaptığı her çalışmayı yetersiz bulan, beğenmeyen eleştiren veliler de oluyor.” (T7)

-“Velilerin zaman zaman okula karşı tutumları ve ilgisiz davranışlarından dolayı sorunlar yaşıyorum.” (M13)

-“Veliler okul öncesi eğitime önem vermiyorlar. Velileri bu konuda bilinçlendirmek istiyoruz ama iletişime geçmiyorlar. Anasınıfını çocuklarını bırakabilecekleri bir yer olarak görüyorlar. Bizleri de bakıcı olarak görüyorlar.” (T3)

-“Aileler öğretmeni bakıcı olarak görüp çocuğu başından göndermek için anasınıfına gönderiyor.” (T3)

-“Velilerden kaynaklı sorunlar vardır, bu sorunlardan biri okul öncesi çağı ve eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları.” (T6)

-“Yeterli pedagojik bilgisi olmayan veliler eğitim sürecinde öğretmene çok fazla müdahale ediyor, ölçü kaçırdığı anda veli-öğrenci, veli-öğretmen boyutunda sorun yaşıyor, mesela aile şöyle bir şeyle gelebiliyor bize diyeli okulda bir gösteri oldu “benim çocuğum daha iyi yapar neden çiçek oldu gibi.” (T7)

-“Veli anasınıfını ihtiyaç olarak görmüyor, devam sorunumuz var çocuk sistemde kayıtlı ancak devam sağlamıyor.” (T7)

-“Aileler okul öncesi eğitimin önemini farkında değiller genelde komşular yolluyor biz de yollayalım ya da evde duracağına okulda oyalansın mantığı var.” (T7)

-“Ana sınıfının önemini ailelere iyi anlatılmadığını düşünüyorum, bu konuda bir kopukluk var.” (M14)

-“Velilerin Okulu bakım evi gibi algılaması en büyük problemimiz. Beklentileri o yönde değişiyor.” (M10)

Veli tutumlarının ardından “okul öncesi öğretmenlerinin eğitimlerinin yetersiz olması” ile ilgili görüşler, (n=10) frekans ile en sık bildirilen sorunlar arasındadır Gerek öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinin niteliği gerekse uygulama öğrencilerine rehber olarak yetersiz kalmaları sorun olarak belirtilmiştir. Bu konudaki ifadeler şu şekildedir:

-“Öğretmenlerin lisans eğitimleriyle ilgili bir sorun, okul öncesi eğitim alanında öğretmen yetiştirmekten sorumlu üniversitelerde uzman öğretim üyelerinin eksik ve/veya öğrenci/öğretmen oranlarının yüksek olmasıdır.” (R2)

-“Öğretmenlerimiz kendilerini geliştirmeye çalışmıyor, sadece seminerlere katılıyorlar onun dışında mesela doktora yapan yüksek lisans yapan yok maalesef” (T7)

-“Öğretmenlerimiz kendilerini geliştirmiyor özellikle yaşça büyük öğretmenlerin performansları iyi değil, kendileri geliştirmek içinde bir şey yapmıyorlar” (T7)

-“Öğretmen niteliği her şeyden daha iyi önemli diye düşünüyorum o yüzden üniversiteye girişte puanla birlikte mesleğe yatkınlıkları da değerlendirilmeli gelen stajyerlere dikkat ediyorum bazıları sadece dikiliyor çocukla hiç iletişime geçmiyor.” (T7)

-“Öğretmenlerin okul deneyimi ders içeriği ve uygulaması hakkında fazla bilgileri yok.” (M2)

-“MEB’e bağlı ilköğretim okulları bünyesinde ve bağımsız anaokullarında okul deneyimi kavramının yerleşmemiş olması ve bu dersin içeriğini öğretmenlerin yeterince bilmemeleri nedeniyle, öğrencilerden öğretmenlik uygulaması dersinde olduğu gibi plan hazırlayarak derse gelmelerini beklemekte dirler.” (M2)

-“Üniversite dedi ki hikâyeyi dramatize ederek anlatacağın şöyle yapacaksın falan ama sınıfa gittiğin anda çocuklar hemen büyük bir sessizlikle, hayranlıkla sana bakıp seni dinlemiyorlar ve o çömezlik halinle şoka giriyorsun.” (T4)

Paydaş ana teması altında sorun yaşandığı tespit edilen bir diğer başlık “iletişim”dir (n=9). İletişim sıkıntısı öğretmen-veli, öğretmen-öğretmen, öğretmen-yönetim veya yönetim-veli arasında yaşanmaktadır. Aşağıda bu sorunların tespit edildiği ifadeler yer verilmiştir:

-“Ana sınıfının öneminin ailelere iyi anlatılmadığını düşünüyorum, bu konuda bir kopukluk var, bizler olsun (yöneticiler) öğretmenler olsun.” (T4)

-“Veli ilgisizliği, iletişim eksikliği konusunda oldukça zorluklar yaşamaktayız.” (M13)

-“En çok sıkıntı yaşadığım veli grubu, her şeyi bildiğini zanneden, öğretmeni dinlemeyen, öğretmene müdahale eden ve çocuğunu yeterince tanımayan veliler. Hâlâ bakıcı muamelesi yapan veliler de mevcut.” (T7)

-“Velilerin isteksiz davranması sebebiyle tam bir iletişim sağlanamıyor bu da iş birliğini engelliyor.” (T6)

İletişim alanında yaşanan sıkıntı yalnız öğretmenlerin/idarecilerin veli ile kurduğu iletişim boyutunda değil benzer şekilde velilerin de öğretmenler ve yönetim ile yeterince iletişim kuramamaları boyutunda da sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir.

-“Çocuğumun zayıf ve güçlü olduğu konularda beni bilgilendirmesini ve evde yapabileceklerim konusunda yönlendirmesini isterdim. Henüz yapılmadı.” (M16)

-“İstedğim, beklediğim iletişimi kurabildiğimizi düşünmüyorum. Sıcak bir ortam sağlayamadı öğretmen. Daha çok iletişim içerisinde olmayı isterdim.” (M16).

-“Öğretmenle ayaküstü görüşmelerde konuşulan konular daha uzun süre konuşulabilirdi ancak bu sadece benden kaynaklanmıyor. Öğretmenle de ilgili bir durum- zaman açısından. Okula geliş gidiş saatlerinde başka ebeveynler de öğretmenle görüşmek istiyor veya öğretmenin okuldan çıkış saati gelmiş oluyor.” (M16)

-“Öğlenci çocuklara ikindi kahvaltısı değil yemek veriliyordu. Ama artık tekrar kahvaltı veriliyormuş. Bu konuda bilgilendirilmek ve görüşlerimizin alınmasını isterdim. Müdüre hanımın bir toplantı yapmasını beklerdim.” (M16)

Paydaş ana teması altında sorun olarak tespit edilen bir diğer alt tema sistemde yer alan öğrencilerle ilgilidir. Özellikle “öğrencilerin istenmeyen tutum ve davranışlar içinde olmaları” (n=4) incelenen çalışmalarda yer alan sorunlar arasındadır bu konuda şu ifadeler tespit edilmiştir:

-“Bizim buradaki sıkıntımız, köy yeri olması babında, temizlikle ilgili oluyor yani öğrencinin kendi temizliği. Yani şöyle söyleyeyim; okul öncesi olmasına rağmen kendisi yemek yemeyen öğrencilerim var. Çocuklara el yıkamasını en baştan öğretiyoruz.” (T4)

-“Anasınıfı öğrencilerimiz çok hareketli. Hareketli olduğu için de birbirine zarar verebiliyor. Birbirleriyle kavga edebiliyor. Yani çocukların mesela... Şu anda sınıfta bir tane hiperaktif öğrenci var. Onu idare etmede zorlanıyorum. Bütün öğrencileri rahatsız ettiği gibi dersi de sabote ediyor yani açıkçası.” (T4)

İncelenen çalışmalarda; okul öncesi eğitim sisteminde velilerin öğretmenleri eğitimi değil daha çok “bakıcı” olarak görmeleri hem eğitimin içeriğini hem de niteliğini olumsuz etkileyen başlıklardan biri olarak, (n=4) tespit edilmiştir bu yaklaşım öğretmenlerde motivasyon kaybı yarattığı gibi velilerin de eğitimin içeriğini öz bakım boyutunda algılamalarına sebep olmaktadır. Çalışmalarda bu alt tema ile ilgili tespit edilen ifadeler şu şekildedir:

-“Sınıf çalışmalarına müdahale etmeye çalışıyorlar hatta öğretmenlerden görevleri dışında beklentileri oluyor, kısacası öğretmene bakıcı gözüyle bakıyorlar.” (T7)

-“Hâlâ bakıcı muamelesi mevcut, çocuğu sınıfa getiriyor ayakkabısını benim çıkarmamı bekliyor, 4-5 aile eğitim alsın diye yolluyor diğerleri çocuk orada oyalansın ben evde rahat edeyim diye düşünüyor. Gösterilen davranış veli evde uygulamadığı için okulda kalıyor veli eğitilmediği sürece ilerleyebileceğimizi düşünmüyorum.” (T7)

-“En çok sıkıntı yaşadığım veli grubu, her şeyi bildiğini zanneden, öğretmeni dinlemeyen, öğretmene müdahale eden ve çocuğunu yeterince tanımayan veliler. Hala bakıcı muamelesi yapan veliler de mevcut.” (T7)

-“Velilerden kaynaklı sorunlar vardır, bu sorunlardan biri öğretmeni bakıcı olarak görüyorlar” (T6)

“Velilerin öğretmenleri bakıcı gibi görmesi, yönlendirmeye çalışması engelleyen faktörlerdendir.” (T6)

Bu alt temaların dışında incelenen çalışmalarda “paydaş” alt teması altında “ailelerin çocuklarını tanımamaları” (n=2), “aile katılım etkinliklerine katılmamaları” (n=1), belirli “öz bakım becerilerini çocukların kazanmamış olmaları (n=1), “öğrencilerin Türkçe bilmemeleri” (n=1),” alan mezunu olmayan öğretmenlerin görev yapması” (n=1), “öğretmene veli tarafından müdahale edilmesi (n=1),” gibi sorunlardan bahsedildiği de tespit edilmiştir.

-“Dönem içerisinde birçok kez aile katılım çalışması yapmamıza rağmen bir ya da iki aile anca katılıyor. Babalara hiç ulaşmıyoruz. Gelirse anne geliyor o da küçük çocuğu varsa onu da alıp geliyor bu nedenle eğitimden ne biz ne de kendisi bir şey anlıyor” (T3)

-“Aile katılımı konusunda çok sorun yaşıyoruz Aileler yer almaları gereken etkinliklere katılmıyorlar. Genelde aile katılımı formlarına küçük çocuğum var katılmayacağım yazıp gönderiyorlar.” (T3)

-“Öğretmene çok fazla müdahalede bulunan velilerimiz oluyor mesela geçen yıl öğretmen bir çocuğa portakal vermiş, benim çocuğum sevmiyor neden verdin diyebiliyor veli.” (T7)

Tablo 6.

Yönetici tutumları ve denetim sisteminden kaynaklanan sorunlar

Sorun	Frekans
Okul öncesi eğitim sistemi ve içeriği hakkında bilgi sahibi olunmaması	13
Yöneticilerin öğretmenlerin isteklerine karşı ilgisiz oluşu/ karar alma süreçlerine öğretmenleri dahil etmeyişleri	8
Okul bütçesinden anasınıfı ihtiyaçlarının karşılanmaması”	1
İdarecilerin anasınıfı bütçesini okulun diğer birimlerinin ihtiyaçları için harcaması	1
Öğretmenlere karşı olumsuz tutum içinde olmaları	1
Toplam	24

Tablo 6’ya göre İncelenen çalışmalarda en sık sorun görüldüğü tespit edilen alanlardan bir diğeri de yönetici tutumları ve denetimdir. Burada her ne kadar eski yıllarda denetim müfettişlerce yapılıyor idiyse de günümüzde artık okul müdürleri tarafından yapılmaktadır. Bu sebeple incelenen araştırmaların bazılarında, araştırmanın yapıldığı yıla bağlı olarak; deneticiden kasıt müfettişler olurken bazılarında okul müdürleri olmuştur. Bu sebeple iki unsur birleştirilerek tek bir tema altında toplanmıştır.

Okul öncesi eğitim sisteminde “Yönetici ve Denetleyiciler” ile ilgili olarak en sık karşılaşılan sorunun (n=13) “okul öncesi eğitim sistemi ve içeriği hakkında bilgi sahibi olunmaması” ve “güncel yeniliklerin takip edilmemesi” olarak tespit edilmiştir.

-“Yani birebir tartışmaya girdiğimiz bile oluyor kendileriyle. Çünkü farklı farklı şeyler istiyorlar, farklı farklı olaylar sunuyorlar. Bizim bildiğimizle onların bildikleri çakışıyor. O yüzden de ben her denetimde tartışıyorum.” (T1)

-“Aslında çok katkı gördüğüm söylenemez. Çünkü bizim alanımızla ilgili kişiler yapmıyor denetimi. Genelde sınıf öğretmenliği diplomalı müfettişler geliyor. ...bizde de bırakın sınıf öğretmenliği mezunu olmayı, okul müdürü bile anlamıyor, bilmiyor alanımızı. Kendi branşımızdan müfettişlerle hiç karşılaşmadım. Müfettişler ne planımızla ilgili ne diğer yapılan etkinliklerle ilgili hiçbir bilgileri olduğunu düşünmüyorum. Ancak denetimler esnasında belki kıyaslayarak bize puan veriyorlar. Yararlı olduğunu düşünmüyorum. Bana hiçbir şey katmadı şimdiye kadar.” (T2)

-“Okulöncesi eğitimde üst yöneticilerin okulöncesinin anlamını tam bilebildiği kanısında değilim çünkü ilkokulda belli çıktıları vardır. Ortaokulda belli bir çıktı, başarı vardır. Fakat okulöncesinde böyle bir çıktı alamadıklarını düşünüyorlar.” (T3)

-“İdareciler alanla ilgili yeterli bilgiye sahip değil gerekli desteği sağlayamıyorlar mesela bir proje olsun kurs olsun öğretmen desteklenmiyor yaparsan yap şeklinde düşünülüyor.” (T7)

-“Genellikle farklı branştan öğretmenlerin idareci olmalarından kaynaklı eğitim anlamında beklentiler farklı oluyor. Ana sınıfı bulunan her kurumda mutlaka aynı branştan idareciler olmalı.” (M8)

-“Okul öncesi eğitimi hakkında ilgili ve alakadar olan bir yönetici olması gerekmektedir.” (M8)

-“Okul yönetimi maalesef okul öncesi hakkında bilgi bakımından yetersiz. Sınıf içi materyallerin ne anlama geldiğini bilmedikleri için bizlere destek olmuyorlar hatta aşağılayıcı tavırlar takınıyorlar. Bence tüm yöneticilere okul öncesi nedir, etkinlikleri nelerdir, nasıl uygulanır? diye bilgilendirme çalışmalar yapılmalı.” (M8)

-“Okul öncesi hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması, okul öncesine yeterli önemin verilmemesi, yapılacak çalışmaların gereken ciddiyetle dinlenmeyip desteklenmemesi, okul müdürü ve diğer personelin ana sınıfına çocuklara sadece oyun oynatılıp eğlendirilen bir yer olarak bakması, sürekli geçiştirme politikalarının uygulanması olarak bakmaktadır.” (M8)

İncelenen çalışmalarda yönetim ve denetim sorunları ile ilgili olarak, sıklıkla vurgulandığı (n=8) tespit edilen bir diğer konu “yöneticilerin öğretmenlerin isteklerine karşı ilgisiz oluşu” ve “karar alma süreçlerine öğretmenleri dahil etmeyişleri” ile ilgilidir. Bu konudaki yönetici ve öğretmen görüşleri şu şekildedir:

-“Okula malzeme alırken, anasınıflarının fiziki koşullarını değiştirirken, 23 Nisan ve diğer belirli gün ve haftalar da sene sonu gösterilerinde öğretmenlerimize başvuruyoruz ama tabii ki yeterli değil ancak anasınıflarının araları, tenffüsleri yok onun için çok görüşüyoruz.” (T4)

-“Herhangi bir ihtiyaç alınacaksa onların fikrini alırsın ama okul genelinden çok haberdar olamıyorlar. Çünkü tenffüsleri yok.” (T4)

-“Okulla ilgili aldığımız kararlara katılmıyoruz çünkü binaları ayrı ve çalışma araları yok. Okul öncesiyle ilgili alınacak kararları da zaten onlar gelip talep ediyorlar.” (T4)

-“Kararları ortak alıyoruz ama binaları ayrı olduğu için aramızdaki etkinliklere katılmıyorlar.” (T4)

-“Katılım okul yapısına göre değişiyor. Ancak biz kendimizi göstermesek unutuluyoruz. Zaten tenffüslerimiz olmadığı ve sınıflarımız farklı yerde olduğu için görüşemiyoruz.” (T4)

-“Süreçlere katılmıyoruz. Binamız ayrı ve tenffüsümüz olmadığı için hiçbir şeyden haberdar olamıyoruz. Toplantı saatleri bize uygun saatlerde olmalı, çalışma saatlerimiz esnetilmeli.” (T4)

-“Sözde okul öncesi eğitim destekleniyor ancak her zaman ikinci planda oluyoruz, mesela bir duyuru yapılıyor en son ben haberdar oluyorum, toplantılara dahil ediyoruz ancak fikrimiz önemsenmiyor sadece belirli gün ve haftalarda, bayramlarda bizimle iş birliği yapılıyor.” (T7).

-“İş birliği sadece bayramlarda, özel günlerde yapılıyor bir toplantı olacak mesela en son bizim haberimiz oluyor zamanında bilgilendirilmiyoruz yardımcı personel talebimize bile 'sadece çocuğun montunu asmak için personel alamam' gerek yok diye bakılıyor.” (T7)

Belirtilenler dışında yönetim ve denetim ana teması altında “okul bütçesinden anasınıfı ihtiyaçlarının karşılanmaması”, “idarecilerin anasınıfı bütçesini okulun diğer birimlerinin ihtiyaçları için harcaması”, “öğretmenlere karşı olumsuz tutu içinde olmaları” gibi sorunlardan bahsedildiği tespit edilmiştir.

Tablo 7.

Okul öncesi eğitim programından kaynaklanan sorunlar

Sorunlar	Frekans
Programın merkezîyetçi yapısı	5
Kazanımların yaş gruplarına uygun olmayışı	3
Programlarda sık sık değişiklik yapılması	3
Programdan kaynaklanan evrak yükü	3
Kitapların uygunsuzluğu	1
İlkokul programı ile ilgili uyumsuzluk	1
Değerler eğitimi ve öz bakım alanının kazanımlarındaki yetersizlik	1
Toplam	16

Tablo 7’de görüldüğü gibi okul öncesi eğitim sistemindeki mevcut sorunların incelendiği araştırmalarda en sık karşılaşılan sorunlardan bir diğeri “Güncel Eğitim Programı” kaynaklıdır. Araştırmalarda programın merkezîyetçi yapıda olması, ülkenin genel şartlarının birbirinden farklı olması sebebiyle sorunlar oluştuğu belirtilmiştir (n=5). Konu ile ilgili ifadeler şu şekildedir:

-“Kazanımlar oluşturulurken batıdaki ekonomik düzeyi iyi aileler düşünölmüş galiba. Benim öğrencilerimin birçoğu Türkçe bilmiyor ve ailelerin ekonomik durumu da çok kötü. Durum böyle olunca çocuklara kazanım edindirmek çok zor hale geliyor” (T3)

-“Eğitim programının farklı gelişimsel özellikleri olan ve/veya farklı sosyo-kültürel altyapıya sahip çocukların gereksinimlerine yanıt verebilecek biçimde uyarlanması önemlidir. Günümüzde uygulanan programın ne derece kapsayıcı olduğuna ilişkin bazı tereddütler söz konusudur. Örneğin, programın amaç ve kazanımlarının özellikle fiziki donanımı tam ya da görelî olarak iyi olan okullara uygun olduğu; ancak bu kategori dışında kalan okulların ihtiyaçlarına hitap etmediği ifade edilmiştir.” (R1)

-“Buna ek olarak belirtilen hedefler ve davranışlar ülkenin farklı yerlerinde, farklı koşullardaki çocukların bazılarının ihtiyaçlarını karşılarken, bazılarına çok uzak kalabilmektedir.” (R4)

Mevcut sistemde yürürlükte olan okul öncesi eğitim programı ile ilgili olarak belirtilen sorunlardan bir diğeri, “programda yer alan kazanımların yaş gruplarına uygun olmayışı” ile ilgilidir (n=3). Bu alt tema ile ilgili ifadeler şu şekildedir:

-“Yaş grupları karışık olduğundan çocukların seviyeleri de farklı farklı oluyor. Etkinlik hazırlarken her çocuğa farklı seviyede etkinlik hazırlayamadığımdan problem oluyor. Yapılan etkinliği her çocuk anlayamıyor. Bu durum sınıfı ve öğretmeni olumsuz etkiliyor.” (T3)

-“Benim sınıfımda 4, 5, 6 yaş grubu çocuklar var. Ben etkinliklerimi 5 yaş grubuna göre hazırlıyorum fakat 6 yaşındaki çocuklar çabuk sıkılırken 4 yaş grubundaki çocuklar anlamakta zorluk çekiyor.” (T3)

-“Programın esnek ve çocuk merkezli olması programın olumlu yönüdür. Olumsuz yönleri ise etkinliklere eskisinden daha az yer verilmiş.” (M10)

-“Merkezler fikri, okulların fiziki koşullarına pek uymadı. Program çok esnek, öğretmenleri tembelliğe itti. Aslında programların değişmesi fark etmiyor. Önemli olan öğretmendir.” (T4)

Sistemde yer alan paydaşlar tarafından program ile ilgili yaşandığı belirtilen bir diğeri ise programlarda sık değişiklik yapılması (n=3). Bu noktadaki asıl sorun ise kullanıcıların program ile ilgili değişiklikler veya güncellemeler hakkında yeterli eğitime tabi tutulmadan uygulamak durumunda kalmaları olarak tespit edilmiştir. Konu ile ilgili ifadeler araştırmalarda şu şekilde yer almıştır:

-“Programda sürekli değişiklikler yapılıyor. Uyum eğitimi alamıyoruz. Kendi çabamızla öğrenmeye çalışıyoruz.” (T3)

-“Programların etkili bir şekilde uygulanmaları ve öğretmenlerin bu süreçte sürekli izleme değerlendirme çalışmaları ile desteklenmeleri, bu programların başarıya ulaşmalarında önemli bir ön koşuldur.

Programlar güncellendikten sonra, bu programların sahada nasıl uygulandığına, öğretmenlerden yeni programlar hakkında geribildirim almaya ve programları sürekli geliştirmeye yönelik etkili bir takip sisteminin bulunmaması, eğitim programının kalitesini olumsuz etkileyen faktörlerdir.” (R2)

Okul öncesi eğitim programının kullanıcıları, yeni programla birlikte daha yoğun bir “evrak yükü” altına girdiklerini de program ile ilgili sorun olarak belirterek (n=3) şu ifadeleri kullanmışlardır:

-“Okul öncesi öğretmenlerin üzerine çok büyük bir şey yükü var, evrak yükü var. Hazırla, gerçekten bitmiyor ve benim de bir sürü eksikim vardır ve eminim ki birçok arkadaşımın da vardır. Gereksiz yere bir sürü evrak hazırlıyoruz.” (T8)

-“Bu program öğretmeni evrak yüküne boğdu. Zaten öğretmenler de bunu tam uygulayamadı çünkü pratikteki eğitimi tam olarak verilmedi.” (T4)

-“Program dolayısıyla çok kâğıt israfı var. Her şeyi yazıya döküyoruz, pratik değil, kullanışlı değil. Merkezler fikri güzel ama sınıflar geniş değil ve mevcutlar fazla.” (T3)

Belirtilen sorunların dışında, kitapların yaş gruplarına uygun ve yeterli donanımda olmaması (n=1), okul öncesi programı ile ilkökul programı arasında uyumsuzluk olması (n=1), değerler eğitimi ve öz bakım alanlarında yetersiz kalması (n=1) gibi sorunların da yaşandığı belirtilmiştir.

Tablo 8.

Hizmetiçi eğitime ilişkin sorunlar

Sorun	Frekans
Eğitimlerin niteliksiz oluşu	1
Öğretmenlerin eğitimlerden haberdar olamaması	1
Eğitilmeye katılmak isteyen öğretmenlerin maddi olarak desteklenmemesi	1
Eğitilmeye katılımın az olması	1
Toplam	4

Tablo 8’de görüldüğü gibi okul öncesi eğitim sisteminde yer alan sorunların incelendiği çalışmalarda belirtilen sorun alanlarından bir diğeri “Hizmet içi Eğitimler”dir. Bu konuda eğitimlerin niteliksiz oluşu, öğretmenlerin eğitimlerden haberdar olamaması, eğitimlere katılmak isteyen öğretmenlerin maddi olarak desteklenmemesi, eğitimlere katılımın az olması gibi sorunlar yaşandığı belirtilmiştir. Çalışmalarda geçen ifadelerden bazıları şu şekildedir:

-“Bu hizmet içi eğitim seminerleri hiç verimli geçmiyor. Milli eğitim müdürlüğünün düzenlediği hizmet içi eğitim çalışmaları tüm ilin katıldığı ortak bir seminer şeklinde yapılıyor. Bu seminerler internet üzerinden yapıldığında sürekli kesilmeler oluyor bu da bizlerde dikkatin dağılmasına neden oluyor. Bir salona toplanıp maarif müfettişleri tarafından her branşa aynı eğitim vermek yerine her branşa ayrı eğitimler düzenlenmesi, hatta öğretmenlerin konuyla alakalı araştırma yaparak rapor hazırlayıp sunması sağlanarak verim artırılabilir.” (T3)

-“Hizmet içi eğitim seminerleri ihtiyaç duyduğumuz konularda değil aksine daha gereksiz konularda verilmekte. Bunun yerine her branşa ayrı seminer düzenlenmeli.” (T3)

-“Hizmet içi eğitimler her yıl yapılmıyor, yapılırsa dahi bu etkinliklerden çok sonra haberdar oluyoruz. Bazı okullar pilot okul seçiliyor ve o okullara eğitimler veriliyor, bizler de doğal olarak yararlanamıyoruz” (T3)

-“2010 tarihli “Okul Öncesi Eğitim Süreci İç Denetim Raporunda” da belirtildiği gibi, okul öncesi öğretmenlerine yönelik yerel düzeydeki hizmet içi eğitim, seminer, mesleki gelişim çalışmalarının büyük çoğunluğu, öğretmenlerin ihtiyaç ve beklentilerini karşılamayarak, öğretmen kalitesini olumsuz etkilemektedir.” (R2)

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, önemi günden güne daha fazla kesim tarafından kabul edilen okul öncesi eğitimin ülkemizdeki durumuna bağlı sorunlar incelenmiştir. Meta sentez yöntemi ile yapılan bu çalışma, ülkemizde konu ile ilgili araştırmaların incelenerek ortak sorunların belirlenmesini amaçlamıştır. Böylece, ülkemizde okul öncesi eğitim sistemi ile ilgili yaşanan sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunlardan çalışmalarda en sık

karşılaşılanlar “Program”, “Fiziksel Çevre”, “Paydaşlar”, “Yönetici/denetim”, “Eğitim Politikaları ve Mevzuat” ve “Hizmet içi eğitim” gibi ana başlıklarda toplanmıştır. İncelenen çalışanlardan elde edilen sonuçlara göre; eğitim politikaları ve mevzuat ile ilgili sorunlar ülkemizde okul öncesi eğitimin en çok sorun yaşandığı alandır. Bu temalar içerisinde öğretmenlerin kesintisiz çalışmaları, sınıflarda farklı yaş gruplarının bir arada olması, fiziki şartların yetersizliği, okul öncesi eğitimin zorunlu olmaması gibi alt başlıklar, katılımcılar tarafından en sık vurgulanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Yaşanan sorunların başlıca sebeplerinin uzun vadeli, sistematik olarak hazırlanmış, temel bir felsefeye dayanan bir eğitim politikasının olmayışı, tam tersine günden güne, herhangi bir alt yapı hazırlığı yapılmadan uygulanan değişiklikler sisteme ciddi zararlar vermektedir. Bunun en önemli örneklerinden olan 4+4+4 eğitim sistemi eğitim politikaları açısından en büyük sorunların yaşandığı alandır. Üstelik bu sorun yalnızca okul öncesi eğitimi değil hemen akabinde gelen ilkokulu sistemini de önemli şekilde etkilemektedir. Deveci ve Aykaç (2018), tarafından yapılan “Temel eğitimde yaşanan sorunları inceleyen çalışmaların değerlendirilmesi” çalışmasında da aynı sorunun ilkokul basamağında yarattığı sorun ele alınmış ve 4+4+4 eğitim sistemi ile küçük yaşta okuma yazma öğrenmeye zorlanan çocukların yaşadığı sıkıntının sisteme yansımalarından bahsedilmiştir. Yine benzer politikalar gereği okul öncesi eğitim sınıflarında farklı yaş gruplarında öğrencilerin bir arada eğitim alma durumları oluşmuş, bu da ortak etkinlikler uygulama konusunda gelişimsel açıdan sıkıntılar yaratmıştır. Özellikle velilerin okul öncesi eğitimi akademik içerikten çok öz bakım becerilerini geliştirmeyi amaçlayan ve çocuğun yalnızca oyun oynadığı bir eğitim ortamı olarak benimsemesi benzer politikaların sonucudur. Oysa okul öncesi dönem ERG (2016) raporunda da belirtildiği gibi okul öncesi dönemde çocuğun zekâsı, algısı, kişiliği, davranışları, becerileri büyük oranda gelişir ve beyin gelişimi büyük oranda tamamlanır. Bu sebeple erken dönemde yapılan her tür gelişimsel ve akademik müdahale oldukça önemlidir.

Okul öncesi eğitim sisteminde yaşanan bir diğer sorun paydaşlarla ilgilidir. İncelenen çalışmalarda aile, öğretmen ve öğrenci paydaşlarından özellikle veli ile sıkıntılara daha çok yer verildiği göze çarpmaktadır. Velilerin ilgisizliği, eğitimin içeriğine dair bilinçsizliği ve iletişim şekli sıklıkla sorun olarak bahsedilmektedir. İletişim konusu ise yalnızca veli ile ilgili olmamakla birlikte eğitimin içinde yer alan her kesimden kişi arasında sorun yaşanan bir öge olduğu gözlemlenmektedir. Diğer taraftan öğretmenlerin en çok aralıksız eğitimden şikayetçi oldukları, 6 saat kesintisiz eğitim vermek durumunda olmaları nedeniyle özel ihtiyaçlarını dahi gideremedikleri belirlenmiştir. Bu noktada yardımcı personel ihtiyacının da önemli bir eksiklik olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Nitekim Tok (2002) de çalışmasında öğretmenlerin performansını en çok etkileyen sorun olarak aralıksız ve yardımcısız eğitim vermek durumunda olmalarını bulmuştur.

Sistemde yaşanan sorunlardan bir diğeri fiziki olanaklarla ilgilidir. Sınıfların küçüklüğünden materyal eksikliğine, bahçe/yemekhane/oyun alanı gibi birimlerin eksikliğinden ısınma ve aydınlanma sorunlarına kadar pek çok fiziki eksiklik çalışmalarda sorun olarak yer almaktadır. Bu sonuç Kurşunlu (2018)'nin çalışması ile örtüşmektedir. Çalışmada sınıfların ilkokul bünyesinde olması, yeterli ısı ve ışık almaması, kalabalık olması ve bahçe düzenlemelerinin yetersiz olması gibi fiziksel sorun tespit edilmiştir.

Devletin okullara ödenek yardımında bulunmaması neticesinde okulların bütçelerinin olmayışı bu eksikliklerin kaynağıdır. Yine aynı sorundan hareketle okulların velilerden ücret talep etmeleri ise pek çok farklı soruna temel teşkil etmektedir. Bu sonuç Erginer (2011)'in çalışmasında da tespit edilmiş ve hem idarecilerin hem de öğretmenlerin yetersiz bütçe ile ilgili sıkıntılar yaşadıkları tespit edilmiştir.

İncelenen çalışmalarda eğitim programının merkezden yapılarak ülkenin her yerinde uygulanması zorunluluğu bir başka sorun yaşanan alandır. Ülkenin coğrafi bölgeleri göz önüne alındığında fiziki, coğrafi, sosyo-kültürel pek çok farklılık olduğu göz önüne alındığında uygulanacak programın da bu farklılıkları gözetmeden başarılı ve etkili olmasını beklemek pek mümkün görünmemektedir. Bunun yanında farklı çalışmalarca da tespit edildiği üzere okul öncesi eğitim programının yaş gruplarına uygun olmaması, öğretmenler tarafından anlaşılır olmaması, program ile ilgili hizmet içi eğitimlerin yetersiz olması gibi sorunlar da tespit edilmiştir (Aktan Kerem ve Cömert, 2006; Yalçın ve Yalçın, 2018).

Bunların dışında yöneticilerin ve denetleyicilerin okul öncesi eğitimin içeriğini bilmemesi ve hizmet içi eğitimlerin yetersiz ve niteliksiz olması gibi sorunlar yaşandığı da incelenen çalışmalarda tespit edilmiştir (Büte ve Balcı 2010; Kılıç, 2019).

Öneriler:

- Erken çocukluk eğitimi/okul öncesi eğitim her çocuğun hakkıdır ve devlet bu eğitimi her kesimden çocuğa ulaştırmakla sorumludur. Bu sebeple eğitim politikaları, çocuklara, en az 1 yıl zorunlu ve ücretsiz okul öncesi eğitim sunacak şekilde düzenlenmeli ve işlemelidir.

- Eğitimi yalnız çocuk boyutuyla sınırlandırmadan aileyi ve hatta toplumsal bilinci geliştirecek uygulamaları da içine alacak programlar geliştirilmelidir.

- Eğitim politikalarının belirleyicisi olarak siyasi partilerin; eğitimi, özellikle de okul öncesi eğitimi programlarına almaları ve bu alanda çalışmalar yapmaları gerekmektedir. Böylece yönetime geçen partinin uygulayacağı politikalar ile ilgili dayanağı olacaktır.

- Ülkenin uzun dönemli, sık sık değiştirilmeyen, felsefi dayanağı olan, bölgesel ihtiyaçlara cevap verebilecek her tür paydaşın öneri ve görüşlerine göre donatılmış, siyasi amaçlar doğrultusunda değil güncel eğitimsel gelişmelere dayanarak hazırlanmış programlara ihtiyacı vardır.

- Öğretmenlerin kesintisiz çalışma şekli düzenlenerek, onlara da dinlenme olanağı sunulmalıdır. Okullara birer yardımcı personel ve yardımcı öğretmen sağlanması yerinde olacaktır.

- Türkiye'deki okul öncesi eğitim sınıflarının büyük bir kısmı ilköğretim bünyesinde bulunmaktadır. Ancak bu kurumlardaki yöneticiler okul öncesi eğitimin içeriğinden programın uygulanmasına, öğretmenlerin durumlarından işleyişe kadar pek çok konuda bilgi sahibi değillerdir. Bu sebeple yönetici ve denetleyicilere okul öncesi eğitim hakkında hizmet içi eğitimler verilmesi ve önemi hakkında bilgi sahibi olmaları yerinde olacaktır.

- Okulların kendine ait bütçeleri olmalı ve ne yönetici ne de öğretmen veliden para istemek zorunda bırakılmamalıdır.

- Okulların fiziki şartlarındaki yetersizlikler giderilmeli ve belirli bir standart oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş., Küçükali, R., Akan, D., & Dal, M. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetim sorunları. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 12, 32-49.
- Ağgül Yalçın, F., & Yalçın, M., (2018). Okul öncesi öğretmenlerin okul öncesi eğitimin sorunlarıyla ilgili görüşleri: Ağrı ili örneği. *İlköğretim Online*, 17 (1), 367-383.
- Ardıç Ünüvar, Ü. (2011). *Okul öncesi eğitimde kalitenin geliştirilmesine ilişkin idareci, öğretmen ve veli görüşleri*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya
- Arslanargun, E, Tapan, F. (2016). Preschool education and its effects on children. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2). Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/1509/18305>
- Aspfors, J., & Fransson, G. (2015). Research on mentor education for mentors of newly qualified teachers: A qualitative meta-synthesis. *Teaching and Teacher Education*, 48, 75-86.
- Baş, K. (2004). Türkiye'de zorunlu eğitim süresinin arttırılmasının sağlayacağı kazançlar. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 59 (03),. DOI: 10.1501/SBFder_0000001570.
- Büte, M., Okulu, D., & Balcı, F. (2010). Bağımsız anaokulu yöneticilerinin bakış açısından okul yönetimi süreçlerinin işleyişi ve sorunlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 4 (4), 485-511. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10330/126623>
- Demir, Ö., & Çamlı, Ö. (2011). Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama okullarında karşılaşılan sorunların sınıf ve okul öncesi öğretmenliği öğrenci görüşleri çerçevesinde incelenmesi: Nitel bir çalışma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (1), 117-139. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uefad/issue/16693/173510>
- Demir Yıldız, C. (2018). Okul öncesi eğitim kurumlarının yönetiminde yaşanan zorlukların değerlendirilmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (STEMES'18), 95-102.
- Demircan Aydın, Z. (2017). *Öğretmen ve yöneticilerin okul öncesi eğitimi*

- değerlendirmeleri ve bu alanda yaşanan yönetsel sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deveci, Ö., & Aykaç, N. (2019). Temel eğitimde yaşanan sorunları inceleyen çalışmaların değerlendirilmesi: Bir meta-sentez çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7 (1), 277-301. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/enad/issue/43049/521553>
- Eğitim Reformu Girişimi (ERG) (2008). Eğitim izleme raporu 2008. İstanbul: ERG
- Ekinci, S. Z. (2019). *Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen-aile birliği ve öğretmenlerin velilerle yaşadıkları sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Ertör, E. (2015). *İlkokullarda görev yapan anasınıfı öğretmenlerinin yaşadıkları yönetsel sorunlara ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> sayfasından erişilmiştir.
- Günay Bilaloğlu, R., & Aktaş Arnas, Y. (2019). Okul öncesi eğitimde aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34 (3), 804-823. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/hunefd/issue/47441/598517>
- Haskan Avcı, Ö., Karababa, A., & Zencir, T. (2019). Toplumsal cinsiyet bağlamında erkek okul öncesi öğretmen adayları: Algıladıkları güçlükler ve gelecek kaygıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34 (4), 1092-1106. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/hunefd/issue/49803/638761>
- Kaya, N. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ve hizmet içi eğitim ihtiyaçları araştırma raporu. <http://www.academia.edu/6954387/> adresinden 02.04.2020 tarihinden erişilmiştir.
- Kılıç, Ş. (2019). *Okul öncesi eğitimde temel sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırklareli.
- Kurşunlu, E. (2018). *Türkiye'deki okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel özelliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasından erişilmiştir
- Noblit G.W., & Hare, R.D. (1988). *Meta-ethnography: synthesizing qualitative studies*. Newbury Park: Sage.
- Öztürk, F. Z., Kaya, N., & Durmaz, E. (2015). *Okul öncesi öğretmenlerinin görev sürecinde yaşadıkları eğitimsel sorunlar ve çözüm önerileri*. KSBD, Hüseyin Hüsnü Tekışık Özel Sayısı, 2(7), Sonbahar, 67-93.
- Polat, S., & Ay, O. (2016). Meta-sentez: Kavramsal bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi-Journal of Qualitative Research in Education*, 4(1), 52-64. [Online]: <http://www.enadonline.com> <http://dx.doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.4c2s3m>
- Sabancı, A., Altun, M., & Uçar Altun, S. (2018). Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin görüşlerine göre ana sınıfı eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitimi Yönetimi Dergisi*, 24 (2), 339-385.
- Saklan, E. (2011). *Türkiye'de okul öncesi eğitim politikaları, finansmanı ve uygulamaya ilişkin görüşler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Seçer, Y., Çeliköz, Y., Kayılı, A. (2010). Okul öncesi öğretmenliği okul uygulamalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 128-152. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/yyuefd/issue/13709/165984>
- Sildir, E., & Akın, U. (2017). Okul öncesi eğitime ilişkin okul müdürlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 134-165. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/amauefd/issue/30641/331518>
- Staneva, A. A., Bogossian, F., & Wittkowski, A. (2015). The experience of psychological distress, depression, and anxiety during pregnancy: A meta-synthesis of qualitative research. *Midwifery*, 31, 563-573.

- TED. (2007). *Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi temel sorunlar ve çözüm önerileri*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Tunçeli, H. İ. ve Zembat, R. (2017). Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Değerlendirilmesi ve Önemi . *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi* , 3 (3) , 1-12 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ekoad/issue/31101/337390>
- Türkdemir, A. (2013). *Okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısından okul öncesi eğitim denetiminin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Uçar Kaplan, E. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin yönetim ile yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Yaşadıkça Eğitim*, 29 (1), 49-4.
- Ünüvar, P, Çalışandemir, D, Tagay, D. (2018). Sosyal medyada mesleki dayanışma: okul öncesi öğretmenlerinin mesleki yardım talepleri. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 3 (4), 22-32. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijoeec/issue/37148/423065>
- Yağan Güder, S. (2019). Dikenli gül: Türkiye’de kırsal kesimde okul öncesi öğretmeni olmaya ilişkin fenomenolojik bir çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7 (3), 912-941. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/enad/issue/48146/609261>
- Yıldırım Hacıbrahimoğlu, B. (2017). Erken çocukluk döneminde geçiş ve geçiş süreci. *Hacettepe Journal of Educational Research*, 3(1), 0-0. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/huner/issue/36364/411258>
- Zayımoğlu Öztürk, F., Kaya, N. & Durmaz, E. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin görev sürecinde yaşadıkları eğitimsel sorunlar ve çözüm önerileri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (3), 68-94.